

10. Кушніренко О.А. Податковий облік в Україні: причини виникнення та наслідки запровадження / О.А. Кушніренко // Економіка. Фінанси. Право. – 2013. – № 3/1. – С. 78-81.

11. Соколов Я.В. Бухгалтерський учет в зарубіжних країнах: учебник / Я.В. Соколов, Ф.Ф. Бутынец, Л.Л. Горещкая, Д.А. Панков. – М.: Проспект, 2007. – 672 с.

В статті приведено аналіз норм Податкового кодексу України, на основі якого встановлено стан і місце податкового обліку в системі оподаткування України. Обґрунтовано пріоритет бухгалтерського обліку в системі побудови його взаємодії з обліком для цілей оподаткування. Доведено необхідність і наведено шляхи гармонізації бухгалтерського обліку та обліку відношень розподілу в формі податків. Проаналізовано поняття податкового обліку і запропоновано визначити його як окрему норму законодавства, в зв'язі з чим наведено пропозиції по внесенню відповідних змін до положень НКУ.

Ключевые слова: Податковий кодекс України, бухгалтерський облік, податки

The article presents the analysis of Tax Code of Ukraine, on the basis of which the state and place of tax accounting and taxation of Ukraine are established. The problem of the relationship of accounting and accounting for tax purposes is examined, the necessity of harmonization is proved. The concept of «tax gross-up» is analyzed and the suggestion of identifying it as a separate norm of the law is introduced, and therefore the proposals for appropriate amendments to the regulations of Tax Code of Ukraine are given.

Key words: Tax Code of Ukraine, accounting, taxes

Дата надходження до редакції: 1.05.2013
Рецензент: д.е.н., професор Мішенін Є.В.

УДК: 336.713 (477.64)

УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ І ПАСИВАМИ БАНКУ В ПОСТКРИЗОВИЙ ПЕРІОД

К. С. Жовтяк

В. В. Фатюха, к.е.н., доцент

Запорізька державна інженерна академія

Стаття розглядає проблеми управління активами і пасивами таких як, досягнення певного рівня прибутку, мінімізація або обмеження ризиків, ресурсне планування або формування певної структури балансу банків. Застосування найбільш відповідних конкретних умов методів та інструментів управління активами і пасивами, що дозволить комерційним банкам своєчасно і ефективно вирішувати різні завдання стратегічного характеру. Визначили концепції управління активами і пасивами комерційних банків у посткризовий період, відзначили основні особливості управління активами і пасивами комерційних банків в Україні, оцінили застосовність концепції управління активами і пасивами комерційних банків у посткризовий період в Україні.

Було встановлено, що для того щоб банки могли виконувати свої функції в економіці, недостатньо зміни регулювання шляхом створення наднаціонального регулятора, уніфікувати вимоги до оцінки та управління ключовими ризиками.

Розглянули як періодично змінювалися концепції управління активами і пасивами українських банків. Також розглянули рейтинги 1 та 2 групи українських банків за обсягом активів.

Ключові слова: управління активами і пасивами банку, структура балансу банку, посткризовий період, мінімізація ризиків.

Вступ. Управління активами та пасивами комерційних банків є невід'ємною частиною банківської діяльності вже протягом декількох десятиріч років. До проблем управління активами і пасивами відносяться, наприклад, досягнення певного рівня прибутку, мінімізація або обмеження ризиків (головним чином, відсоткового та ліквідності), ресурсне планування або формування певної структури балансу банків. Застосування найбільш відповідних конкретних умов методів та інструментів управління активами і пасивами дозволяє комерційним банкам своєчасно і ефективно вирішувати різні завдання стратегічного характеру.

Фінансова криза, з яким світова фінансова система зіткнулася в 2008 році, показала ряд

принципових недосконалостей, властивих фінансовим інструментам і методам, які застосовувалися для управління активами і пасивами, наприклад, сек'юритизації та хеджування деривативами. Дана криза змінила завдання управління активами і пасивами комерційних банків, а також необхідність модифікації методів та інструментів для здійснення регулювання структури їх балансу. На відміну від усіх криз, з якими банківські системи стикалися раніше і для подолання яких банки робили різні заходи (міняли співвідношення застосовуваних в управлінні активами і пасивами методів і інструментів), в даній кризі необхідні були фундаментальні зміни концепції управління активами і пасивами для досягнення комерційними банками своїх цілей.

У зв'язку з цим тема управління активами і пасивами комерційних банків в посткризовий період, сукупність методів та інструментів якої враховує всі слабкі і сильні сторони методів та інструментів попередніх концепцій управління активами та пасивами, набуває більшої актуальності в даний час[3].

Важливість цього дослідження визначається також необхідністю виділити або модифікувати ті методи та інструменти управління активами і пасивами в рамках нової концепції, які можуть бути не тільки застосовні, а й результативні в управлінні активами і пасивами комерційних банків в Україні.

Проблеми управління активами і пасивами комерційних банків присвячено ряд робіт та наукових досліджень останньої чверті ХХ століття - початку ХХІ століття. Традиційно управління активами і пасивами розглядалося з точки зору цілей і завдань одного банку. Так, серед західних дослідників проблеми управління активами та пасивами комерційних банків слід відзначити Р. Бранча, Т. Ліндквіста, Ф. Мишкіна, П. Роуза, Дж. Синки мл., М. Стігума, Б. Биндера, Д. Хайеса, А. Грюнвальда, Дж. Хедлі. Детального опрацювання окремих методів та інструментів управління активами і пасивами присвячені дослідження А. Бродта, Д. Ван Девентера, Д. Ван Хузаа, Е. Кейна, П. Надлера, Р. Штульц, та інших.

Серед вітчизняних вчених економістів можна виділити Любунь О., Васильченко З., Дзюблюка О., Примостки Л., Мещеряков А. та інших. Разом з тим, комплексні організаційні та методичні схеми управління активами і пасивами банку у вітчизняній практиці можна віднести до переліку маловивчених.

Мета даної статті - на основі аналізу управління активами і пасивами комерційних банків розробити концепцію управління активами та пасивами комерційних банків в посткризовий період і визначити особливості її реалізації в українських банках.

Для досягнення поставленої мети в роботі виконуються наступні задачі:

1. Уточнити поняття «управління активами і пасивами комерційних банків»
2. Визначити характеристики концепції управління активами і пасивами комерційних банків у посткризовий період.
3. Виявити особливості управління активами і пасивами комерційних банків в Україні.
4. Оцінити застосовність концепції управлін-

ня активами і пасивами комерційних банків у посткризовий період.

З часом сприйняття сутності процесу управління активами і пасивами значно змінювалося. Існуючі різні визначення даного поняття, які відображають управління активами і пасивами комерційних банків, але не є достатніми, а іноді вони навіть суперечать один одному. На основі проведеного автором аналізу різноманітних визначень управління активами і пасивами комерційних банків у цій роботі були виділені фундаментальні (необхідні і достатні) характеристики даного поняття.

Перш за все, управління активами і пасивами - це процес, який полягає в зміні структури балансу банку для досягнення певних цілей. Цілі розрізняються залежно від ринкових умов, регулятивних обмежень і політики банку. Досягнення цих цілей є можливим лише за дотримання лімітів на процентний ризик і ризик ліквідності. Визначення поняття повинно відображати всі перераховані характеристики.

Одже, на основі комбінованого підходу сформульовано визначення поняття управління активами і пасивами комерційних банків. Так, під управлінням активами і пасивами комерційного банку слід розуміти процес регулювання структури балансу банку, що забезпечує досягнення цілей фінансового менеджменту при різних умовах на фінансовому ринку щодо рівня процентних ставок, ліквідності та дострокового погашення активів і зобов'язань[12].

У даному визначенні виділені всі характеристики поняття управління активами і пасивами комерційних банків, систематизовані в результаті аналізу існуючих визначень управління активами і пасивами. Крім того, новим у даному визначенні є те, що автор обмежив проблеми управління активами і пасивами комерційних банків і, в той же час, усунув протиріччя критеріїв оптимальності структури активів і пасивів, що виникає між існуючими вузько сформульованими визначеннями даного поняття.

З плином часу змінювалися ключові складові банківської діяльності: вартість ресурсів частки активів і пасивів у структурі балансу комерційних банків. Таким чином, відповідно до зміни складових банківської діяльності в різні періоди часу значення завдань управління активами і пасивами також змінювалися. Аналіз даного чинника дозволив уточнити періоди дії концепцій управління активами і пасивами комерційних банків. (Рисунок 1)

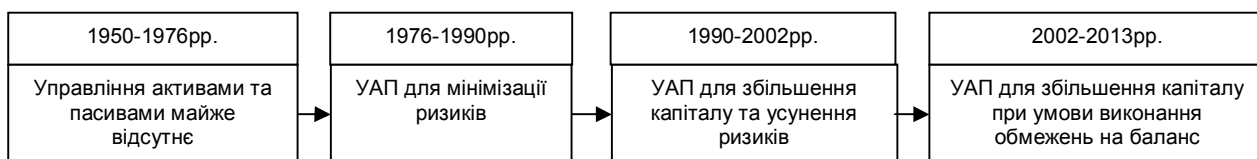

Рисунок 1 – Періодизація управління активами та пасивами комерційних банків 1950-2013рр.

Дана періодизація дозволяє сформулювати уявлення про стан концепцій на різних етапах

розвитку банківського сектора, а також проосновні напрямки розвитку управління активами і пасивами комерційних банків. Крім того, сформована періодизація дає можливість вивчити причини, що призводять до зміни концепцій управління активами і пасивами, а також спрогнозувати перехід до наступної концепції. Така періодизація також може бути застосовна для вирішення завдання побудови прогнозів банківських (фінансових) криз шляхом екстраполяції[11].

Фінансова криза 2008-2009 рр. сильно вплинула на структуру активів і пасивів, вимагаючи заходів щодо її регулювання для виконання цілей комерційних банків. Однак колишні методи та інструменти управління активами і пасивами комерційних банків в умовах кризи, згідно з проведеним аналізом, виявилися незастосовні через відсутність контрагентів і попиту на ринку відповідних інструментів; через погіршення кредитної якості контрагентів і навіть їх дефолтів; через низьку ліквідність інструментів.

Було встановлено, що для того щоб банки могли виконувати свої функції в економіці, недостатньо змінити регулювання шляхом створення наднаціонального регулятора, уніфікувати вимоги до оцінки та управління ключовими ризиками. Комерційні банки також повинні брати участь в обмеженні ризиків. Оскільки колишні методи та інструменти управління активами і пасивами не є достатніми для вирішення даної проблеми, виникає необхідність розробки концепції управління активами і пасивами комерційних банків в посткризовий період і переходу до неї[7].

Відповідно до проведеного в даній роботі дослідження виділено ключові характеристики концепції управління активами і пасивами в посткризовий період. Так, найбільш поширеними стануть умовні позабалансові інструменти і методи, однак, це буде можливе при виконанні таких умов:

- позабалансові інструменти будуть стандартизовані;
- позабалансові інструменти будуть спрощені, а також буде підвищена їх прозорість з метою поліпшення їх подільності за термінами та датами виконання.

У рамках концепції управління активами і пасивами в посткризовий період автор рекомендує комерційним банкам враховувати вплив економічної циклічності в управлінні своїми активами і пасивами, що буде можливо за допомогою таких дій:

- контроль динаміки обсягів окремих статей балансу або позабалансу комерційних банків, щоб уникнути їх зростання;
- розрахунок і дотримання нормативу достатності капіталу залежно від стадії економічного циклу;
- проведення кількісної та якісної оцінки ГЕ-

Пів.

У рамках застосування позабалансових інструментів і методів для управління активами і пасивами в посткризовий період автор рекомендує комерційним банкам виконувати такі нормативні показники своєї діяльності:

- норматив достатності позабалансового капіталу і норматив достатності капіталу, що включає в розрахунок ризику позабалансових інструментів;
- нормативи ліквідності на об'єми внебалансових інструментів.

Крім того, динаміка часток всіх активів і пасивів у балансі комерційних банків, а також обсяги їх позабалансових вимог і зобов'язань по відношенню до валюти балансу, повинна буде відповідати теорії економічної циклічності. Тобто, в рамках управління активами і пасивами в посткризовий період окремі статті активів і пасивів, а також позабалансові статті, повинні будуть змінюватися в порівнянних (по відношенню один до одного) обсягах, після можливого зниження часткою швидкозростаючих у минулому статей балансу (наприклад, іпотеки та деривативів). Комерційні банки в рамках концепції управління активами та пасивами в посткризовий період повинні будуть відслідковувати різке збільшення часток активів і пасивів їх балансу. Комерційні банки будуть обмежені приростом власних балансів у реченні певних продуктів, користуватися підвищеним попитом. Щоб пропонувати подібні продукти - банкам слід розвивати традиційні продукти, що становлять їх балансово позабалансові вимоги та зобов'язання[3].

Загальні особливості управління активами та пасивами в Україні. На основі аналізу та узагальнення особливостей управління активами та пасивами комерційних банків в Україні виділено наступні характеристики банківського сектора, що роблять вплив на застосування методів і інструментів управління активами і пасивами:

- Коротка історія розвитку українського банківського сектора внаслідок цього неповна репрезентативність та прозорість статистичних даних;
- Законодавча незахищеність банків від дострокового вилучення клієнтами строкових депозитів;

- Відсутність міжбанківської біржі, на якій були б акумульовані операції в гривні, і яка б сприяла регулюванню і контролю грошового обороту країни на ринковій основі;

- Нединамічні підстроювання регулятивних обмежень під ринкові умови.

Дані особливості українського банківського сектора перешкоджали застосуванню методів та інструментів управління активами і пасивами комерційних банків. Методи та інструменти концепції управління активами і пасивами в посткризовий період також можуть бути використані українськими банками, однак, лише в рамках обме-

жень українського банківського сектора. Розглянемо статистику обсягів активів українських банків 1 та 2 групи за класифікацією НБУ. (Рисунок 2)

За обсягом активів найбільше у 2012 році для таких фінансових установ: ПриватБанку

(172428 млн.грн), УкрексімБанк (87948 млн.грн.), ОщадБанк (85995 млн.грн.), «Райффайзен Банк Аваль» (47694 млн.грн.), ПромінвестБанк (41318 млн.грн.)[4].

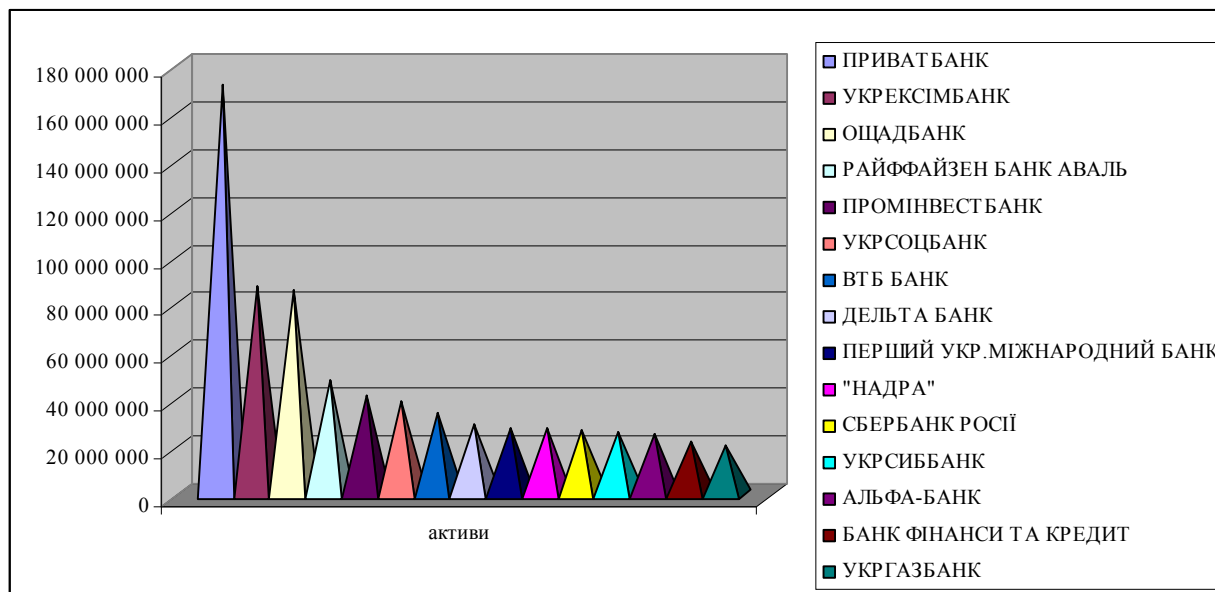

Рисунок 2 – Рейтинг банківських установ 1 та 2 групи за класифікацією НБУ з найбільшим обсягом активів.

Внаслідок обмежень українського банківського сектора далеко не всі методи і інструменти концепції управління активами і пасивами комерційних банків в посткризовий період можуть бути застосовані.

Невеликий обсяг позабалансових інструментів (зокрема, деривативів) і відсутність інфраструктури для обігу виразиться в істотно більш пізньому порівняно з ринками розвинених країн розвитку умовних позабалансових методів та інструментів управління активами і пасивами.

Проте, незалежно від обсягу укладених українськими банками позабалансових контрактів, одним із завдань управління активами і пасивами комерційних банків в посткризовий період має бути контроль непроцентною ставкою прибутку, отриманого від позабалансових операцій. Відповідно до визначення управління активами і пасивами, цільове значення непроцентною ставкою прибутку має бути встановлено фінансовим менеджментом банку в залежності від ринкових умов. Показник рентабельності активів, скоригований на ризик також може бути впроваджений і повинен враховуватися банками в рамках управління активами та пасивами в посткризовий період[6].

Українські комерційні банки, в рамках управління активами і пасивами в посткризовий період будуть мати можливість:

- Контролювати зростання кожної статті балансу банку. На даний момент в Україні в зоні ризику знаходяться такі статті балансу банку, як портфель іпотечних кредитів і портфель випущених

них власних цінних паперів, найчастіше облігацій і векселів.

- Використовувати норматив достатності капіталу в залежності від стадії економічного циклу. Даний норматив не може бути встановлений ЦБ, у зв'язку з короткою історією банківського сектора України і, як наслідок, неможливістю визначити стадію економічного циклу. У зв'язку з цим норматив достатності капіталу в залежності від стадії циклу буде встановлений наднаціональними регуляторами, і саме цим нормативом будуть підкорятися українські банки.

Можливими напрямками наступних досліджень є розробка рекомендацій щодо застосування різних методів та інструментів управління активами та пасивами комерційних банків на різних стадіях економічного циклу; побудова прогнозів банківських (фінансових) криз на основі результатів періодизації концепцій управління активами і пасивами.

Також продовженням теми дослідження може бути розробка методології розрахунку показників і нормативів, що обмежують фінансові ризики позабалансових інструментів. Крім цього, може бути проведена адаптація розробленої концепції управління активами і пасивами комерційних банків в посткризовий період для різних банків, наприклад, в залежності від їх розміру, стратегічних цілей і можливостей.

Крім того, перспективним продовженням дослідження факторів, що впливають на кожен баланс або позабалансових статей в окремо, визначення функціональних залежностей між

Вісник Сумського національного аграрного університету

ними.

Висновок. З огляду на вищевикладене, можна зробити такі висновки:

1. Науковці і практики однак важливої ролі інтегрованого підходу до управління активами і пасивами банку, однак єдиного трактування такого поняття, як «управління активами і пасивами», в економічній науці ще не склалося. Переважна більшість економістів під УАП розуміють скоординоване управління всім балансом банківської структури, а не окремими його частинами.

2. Все ж таки управління активами і пасивами комерційного банку - це процес, який полягає в зміні структури балансу банку для досягнення певних цілей. Цілі розрізняються залежно від ринкових умов, регулятивних обмежень і політики банку. Досягнення цих цілей є можливим лише за дотримання лімітів на процентний ризик і ризик

ліквідності. Визначення поняття повинно відображати всі перераховані сутнісні характеристики.

3. Пошук ефективних засобів та інструментів управління комерційним банком обумовлений необхідністю вирішення проблем, які є актуальними на сучасному етапі розвитку банківської системи, серед яких: загострення конкурентної боротьби, зниження прибутковості операцій, необхідність нарощування капітальної бази, розвитку інсайдерських стосунків, адаптація систем управління банком до існування в конкурентному середовищі.

4. Українським банкам при управлінні активами і пасивами необхідно дотримуватись таких принципів: дотримання вимог регулюючих органів, мінімізації ризиків, ліквідності, прибутковості, мінімізації витрат, мінімізації обов'язкових резервів.

Список використаної літератури:

1. Корнієнко Т.В. Ліквідність комерційного банку: фактори, що впливають, методи управління / Корнієнко Т.В. - Вісник Української академії банківської справи. - 1999. - № 2. - С. 51-54.
2. Мещеряков А.А. Фінансовий менеджмент у банках: навч. посіб. / А. А. Мещеряков, Л. В. Лисяк. - К.: Центр навчальної літератури, 2006. - 208с.
3. Савіна Л.О. Комплексне управління активами та пасивами комерційного банку / Савіна Л.О. Сталий розвиток економіки. Всеукраїнський науково-виробничий журнал. - 2009. - № 7. - С. 152-155
4. Структура активів банків України станом на 01.01.2012 р. (у розрізі банків) // Вісник НБУ. - 2010. - № 3. - С. 48-53.
5. Структура зобов'язань банків України станом на 01.01.2011 р. (у розрізі банків) // Вісник НБУ. - 2010. - № 3. - С. 54-59.
6. Карчева Г.Т. Основні проблеми розвитку банківської системи України в посткризовий період та шляхи їх вирішення / Г. Карчева. - Вісник НБУ. - 2010. - № 8. - С. 26-28.
7. Примостка Л.О. Фінансовий менеджмент банку / Примостка Л.О. - К, КНЕУ. - 2004. - 279с.
8. Довгань Ж.М. Фінансовий менеджмент у банку / Ж. М. Довгань. - Тернопіль: Економічна думка, 2006. - 306 с
9. Примостка Л.О. Фінансовий менеджмент банку - 2-ге вид., доп. і перероб. / Примостка Л.О. - К.: КНЕУ, 2004. - 468 с.
10. Батракова Л.Г. Економічний аналіз діяльності комерційного банку. / Батракова Л.Г., підручник М., 2005. - 364 с.
11. Роуз П.С. Банківський менеджмент: / Роуз П.С. Пер. з англ. - М.: Справа, 1997.
12. Сінкі Дж.Ф. мл. Управління фінансами в комерційному банку: Пер. з англ. / Під ред. Р.Я. Левіти, Б.С. Пінскера. - М.: Catallaxy, 1994.
13. Крилова В., Набок Р. Складові процесу управління ліквідністю банку // Вісн. нац. банк України. - 2008. - № 6. - С. 24-29.
14. Ван Хорн Дж. К. Управління фінансами. - М.: Фінанси и статистика, 1997. - С. 67.

Стаття розглядає проблеми управління активами і пасивами як, досягнення określеного рівня прибутку, мінімізація или обмеження ризиків, ресурсне планування или формування określеної структури балансу банків. Застосування найбільш підходящих конкретних умов методів и інструментів управління активами и пасивами, что дозволит комерційним банкам своєчасно и ефективно вирішувати різні задачі стратегічного характеру. Определили концепції управління активами и пасивами комерційних банків в посткризовий період, отметили основні особливості управління активами и пасивами комерційних банків в Україні, оцінили применимость концепцій управління активами и пасивами комерційних банків в посткризовий період в Україні.

Было установленно, что для того чтобы банки могли выполнять свои функции в экономике, недостаточно изменения регулирования путем создания наднационального регулятора, унифицировать требования к оценке и управлению ключевыми рисками.

Рассмотрели как периодически менялись концепции управления активами и пасивами украин-

ских банков. Также рассмотрели рейтинг 1 и 2 группы украинских банков по объему активов.

Ключевые слова: управления активами и пассивами банка, структура баланса банка, посткризисный период, минимизация рисков.

The article considers the problem of asset-liability management as a certain level of profit, minimization or mitigation of risks, resource planning or formation of certain balance sheet structure of banks. The use of the most appropriate methods for specific conditions and management tools, assets and liabilities that will allow commercial banks to promptly and effectively solve various problems of a strategic nature. Defined the concept of asset and liability management of commercial banks in the post-crisis period, highlighted the main features of asset and liability management of commercial banks in Ukraine, assessed the applicability of the concept of assets and liabilities of commercial banks after the crisis in Ukraine.

It has been found that in order for banks to perform their function in the economy, insufficient regulatory changes through the creation of a supranational regulator, to unify the requirements for the assessment and management of key risks.

Considered as periodically changing the concept of assets and liabilities of Ukrainian banks. Also consider rating 1 and 2, a group of Ukrainian banks in terms of assets.

Keywords: asset and liability management, the structure of the balance of the bank, the post-crisis period, minimizing the risks.

Дата надходження до редакції: 1.05.2013

Рецензент: к.е.н., доцент Маслак О.М.

УДК 657.6:006.032

ВПЛИВ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ АУДИТУ ПІСЛЯ ЗАВЕРШЕННЯ ПРОЕКТУ ПОЛІПШЕННЯ ЗРОЗУМІЛОСТІ НА ПРОЦЕС АУДИТУ: ГЛОБАЛЬНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІРИ

О.В. Пасько, к.е.н., доцент, Сумський національний аграрний університет

У статті досліджено вплив оновлених МСА після завершення проекту поліпшення зрозумілості на процес аудиту в глобальному та національному вимірах. Доведено, що в Україні внаслідок прийняття оновлених МСА за рахунок існування більшого за глобальний на три роки лагу стандартів, який спричинив існування, поряд із ефектом поліпшення, ефекту невідповідності МСА, відбулися глибші, порівняно з глобальними, зміни у процесі аудиту.

Постановка проблеми. У березні 2009 р. Рада з міжнародних стандартів аудиту та надання впевненості (далі – РМСАНВ) оголосила про завершення своєї 18-місячної програми з повного перегляду всіх Міжнародних стандартів аудиту (далі – МСА) та Міжнародних стандартів контролю якості (далі – МСКЯ) для поліпшення їх зрозумілості. В результаті завершення цієї роботи, яка стала поворотним пунктом, аудитори всього світу отримали доступ до 36 щойно оновлених та вдосконалених МСА, а також МСКЯ відповідно до сучасних вимог. Ці стандарти розроблено з метою поліпшення їх розуміння та легшення процесу впровадження й перекладу. Оновлені стандарти, стали чинними на глобальному рівні для аудитів фінансової звітності за періоди, що починаються з 15 грудня 2009 р. або пізніше. У зв'язку з тим, що в Україні процес перекладу МСА та застосування у національній практиці є дискретним, виникла ситуація, коли вплив змін до процесу аудиту в результаті застосування МСА після завершення проекту поліпшення зрозумілості в Україні був більшим, аніж подібний вплив на глобальному рівні. Останнє означає, що радикальність змін в Україні була вищою, порівняно з ступенем змін на глобальному рівні в цілому. Все вищенаведене зумовлює актуальність дослідження стану МСА після завершення проекту поліпшення зрозумілості та порівняння радикальності змін як

на глобальному, так і на національному рівні.

Аналіз останніх публікацій та досліджень.

Публікації, пов'язані із темою дослідження можна розділити на кілька груп: ті, в яких досліджується вплив оновлених стандартів на процес аудиту, економічний ефект від прийняття МСА для юрисдикцій або вартість аудиту [5,7,13,14], та ті, які досліджують історію стандартів аудиту, наводять загальний огляд проекту поліпшення зрозумілості та висловлюють власної думки щодо них [6,8,10,11,12,15]. Перша група є більш релевантною для нашого дослідження.

Як зазначає Фрейзер М., стандарти аудиту (а не рекомендації того чи іншого виду) не така уже і давня річ, як можна було б подумати. Вони були введені в США іще у 1939 році. У Великобританії вони мали рекомендаційний характер із 1941 року і стали обов'язковими для застосування з 1961 року. Справжні міжнародні стандарти аудиту з'явилися лише на початку 1980-х років [8,с.32].

Що стосується впливу оновлених в результаті проекту поліпшення зрозумілості МСА, то Моріс Я. та Томас В. наводять спільну думку з цього питання багатьох авторів: «Програма підвищення зрозумілості є більше, ніж переглядом стандартів та викладенням їх в новій редакції; це важливий рух у напрямку глобалізації стандартів аудиту» [13,с.26]. «Стандартотворча робота здійснена МФБ та РМСАНВ, цитуємо Дж. Мурз, - є